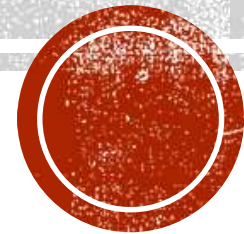

CITLIVOSŤ NA SOCIÁLNE ODMIETANIE U DETÍ ŠKOLSKÉHO VEKU

Lenka Sokolová

Katedra psychológie a patopsychológie

Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

- **citlivosť na sociálne odmietanie:**
- kognitívno-afektívna dispozícia k prehnane úzkostnému alebo hostilnému očakávaniu, vnímaniu a reagovaniu na náznaky odmietavého správania zo strany ostatných (Downey & Feldman, 1996)
- má charakter tzv. seba-naplňujúceho proroctva – ľudia, ktorí s úzkosťou očakávajú odmietnutie sú častejšie odmietaní (Downey, Feldman & Ayduk, 2000)

TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

- **zdroje citlivosti na sociálne odmietanie:**
- zážitok odmietania v primárnej sociálnej skupine: kvalita vzťahovej väzby a zážitok bazálnej dôvery (Bowlby, Ainsworth, Horney, Erikson, Sullivan, in Downey & Feldman, 1994)
- zážitok odmietania v sekundárnych sociálnych skupinách (Sandstorm & Cillessen, 2003)
- (sociálna) úzkosť ako črta (Voncken, Dijk, de Jong, Roelofs, 2010; Inderbitzen, 1997)

METODIKA VÝSKUMU

- pilotne overiť spoľahlivosť Dotazníka citlivosti na odmietanie pre deti u slovenskej vzorky detí školského veku (9 – 11 rokov).
- **Zistiť:**
  - aké sú rozdiely v citlivosti na sociálne odmietanie medzi chlapcami a dievčatami?
  - aký je vzťah medzi citlivosťou na sociálne odmietanie a aktuálnym sociometrickým statusom detí?
  - aký je rozdiel v citlivosti na odmietanie od rovesníkov a dôležitých dospelých (učiteľov)?

CIELE VÝSKUMU

▪ Dotazník citlivosti na sociálne odmietanie pre deti:

(Downey, Lebolt, Rincón, & Freitas, 1998)

- 6 hypotetických vinet - scenárov potenciálneho odmietania (skrátaná verzia)
- vinety sa týkajú 3 situácií potenciálneho odmietnutia rovesníkmi a 3 situácií potenciálneho odmietnutia dôležitým dospelým (učiteľom),
- každá vineta sa hodnotí na troch 6-stupňových škálach:
  - úzkostné očakávanie
  - hostilné očakávanie
  - očakávanie odmietnutia
  - celkové skóre sa označuje ako generalizovaná citlivosť na sociálne odmietanie.

METÓDY VÝSKUMU

- Dotazník citlivosti na sociálne odmietanie pre deti – skrátaná verzia
- Sociometrický test

1. Predstav si, že si sa hrozne pohádal s kamarátom. Teraz máš nejaký problém a chcel by si sa s ním o tom porozprávať. Rozhodol si sa počkať na neho po vyučovaní v šatni a porozprávať sa s ním. Čakáš, či sa s tebou kamarát bude rozprávať.

Ako veľmi NERVÓZNY by si bol z toho, či s tebou bude kamarát hovoriť a vypočuje si ťa?

ani trochu nervózny	1	2	3	4	5	6	veľmi, veľmi nervózny
---------------------	---	---	---	---	---	---	-----------------------

Ako veľmi by si bol NAŠTVANÝ pri pomyslení, či s tebou bude kamarát hovoriť a vypočuje si ťa?

ani trochu našťvaný	1	2	3	4	5	6	veľmi, veľmi našťvaný
---------------------	---	---	---	---	---	---	-----------------------

Čo myslíš, bude s tebou kamarát hovoriť a vypočuje si tvoj problém?

URČITE ÁNO!	1	2	3	4	5	6	URČITE NIE!
-------------	---	---	---	---	---	---	-------------

UKÁŽKA VINETY

Hypotetický scenár
odmietnutia
rovesníkom

VÝSKUMNÁ VZORKA

Žiaci a žiačky bežnej
základnej školy
v bratislavskom kraji

	4. ročník	5. ročník	Spolu
Dievčatá	40 (26 %)	39 (25 %)	79 (51 %)
Chlapci	37 (24 %)	40 (26 %)	77 (49 %)
Spolu	77	79 (51 %)	156

VÝSLEDKY

	Cronbach α	Guttman split-half koeficient
Generalizovaná citlivosť na odmietanie (18 položiek)	,786	,722

RELIABILITA NÁSTROJA

	Index akceptácie	Úzkostné očakávanie	Hostilné očakávanie	Očakávanie odmietnutia	Generalizovaná citlivosť na odmietanie
Index akceptácie	1				
Úzkostné očakávanie	-,087	1			
Hostilné očakávanie	,050	,551**	1		
Očakávanie odmietnutia	,166*	,182*	,258**	1	
Generalizovaná citlivosť na odmietanie	,048	,800**	,808**	,614**	1

CITLIVOSŤ NA SOCIÁLNE ODMIETANIE

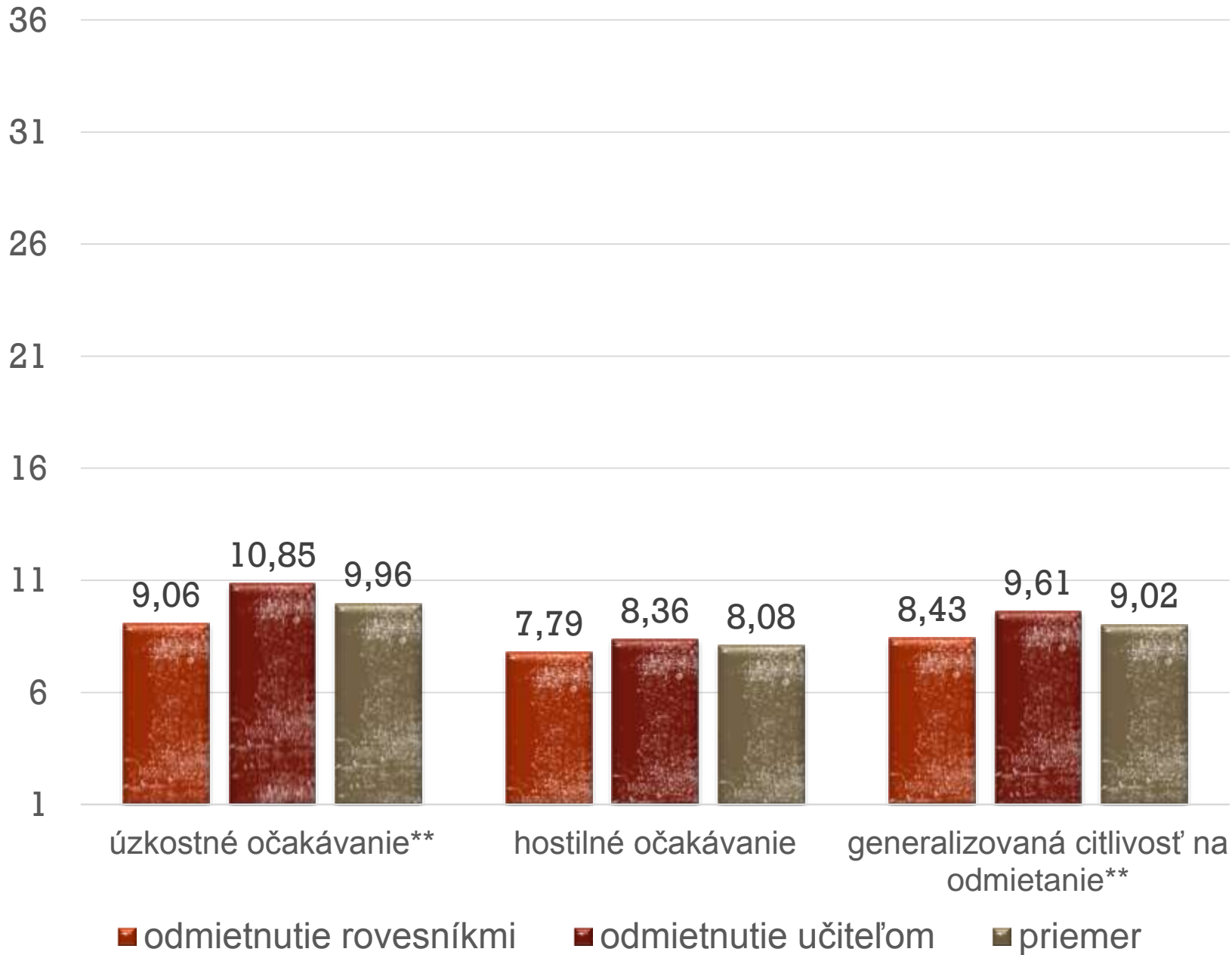
Vzájomné korelácie subškál a sociometrického indexu akceptácie

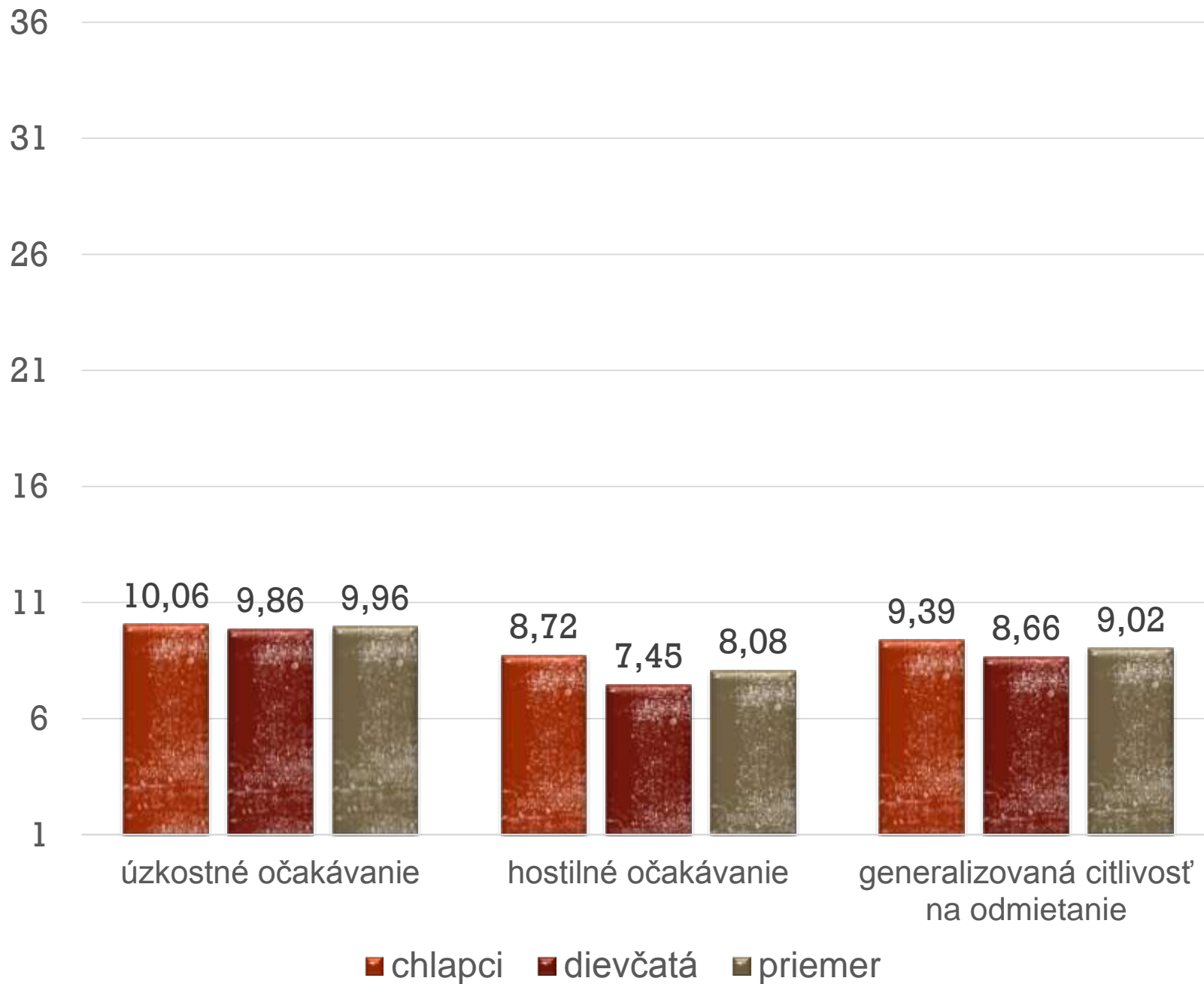

CITLIVOSŤ NA SOCIÁLNE ODMIETANIE

od rovesníkov vs.
od učiteľa

(signifikantné rozdiely sú
označené **)

CITLIVOSŤ NA SOCIÁLNE ODMIETANIE

Porovnanie
chlapcov a dievčat
(rozdiely nie sú signifikantné)

sociometrický typ	pohlavie	priemer	SD	N
1 - obľúbení	dievčatá	10,4931	4,27030	24
	chlapci	8,4028	4,75737	18
	spolu	9,5972	4,55082	42
2 - prehliadaní	dievčatá	11,2917	5,93922	6
	chlapci	8,9722	3,21923	3
	spolu	10,5185	5,09728	9
3 - priemerní	dievčatá	7,3874	3,10957	37
	chlapci	9,3437	5,95703	40
	spolu	8,4037	4,87424	77
4 - kontroverzní	dievčatá	7,2604	6,09115	8
	chlapci	10,3148	4,61782	9
	spolu	8,8775	5,41884	17
5 - odmietaní	dievčatá	8,2083	3,55284	4
	chlapci	11,1548	5,03539	7
	spolu	10,0833	4,60540	11
Spolu:	dievčatá	8,6561	4,29680	79
	chlapci	9,3874	5,33091	77
	spolu	9,0171	4,83318	156

ROZLOŽENIE SKÓRE GENERALIZOVANEJ CITLIVOSTI NA ODMIETANIE PODĽA POHLAVIA A SOCIOMETRICKÉHO TYPU

2x2 ANOVA sig. len pre
subškálu Očakávanie
odmietnutia:

$$F = 3,050$$

$$p = 0,019$$

ZÁVERY

- **47 %** detí by aspoň v jednej zo situácií prežívalo úzkosť,
- **19 %** detí aspoň v jednej zo situácií uvádza, že by boli určite odmietnuté,
- **6 %** detí by prežívalo úzkosť a domnievajú sa, že boli odmietnuté vo všetkých šiestich situáciách,
- deti 4. a 5. ročníka sú **citlivejšie na odmietnutie zo strany učiteľa/učiteľky** ako od rovesníkov,
- na potenciálne odmietnutie **reagujú častejšie úzkostne** ako hostilne,
- v citlivosti na sociálne odmietanie sme **nezistili významné rozdiely** medzi chlapcami a dievčatami.
- **Limity výskumu:**
  - veľkosť a variabilita výskumnej vzorky
  - porovnanie s nástrojmi na zisťovanie úzkosti, príp. kvality vzťahovej väzby

APLIKÁCIA V PRAXI ŠKOLSKÉHO PSYCHOLÓGA

- skupinová alebo individuálna doplnková metóda pri:
  - diagnostike skupinovej dynamiky,
  - diagnostike/skríningu rizikového správania,
  - plánovaní procesu inklúzie,
  - plánovaní preventívnych programov,
  - individuálnej diagnostike/intervencii pri rôznych typoch školskej maladjustácie.

SOKOLOVA @ FEDU.UNIBA.SK

Ďakujem za pozornosť.